

جدول ۱-۴

سیستم جدید ۱۰۰۰ ریال برای هر ساعت کار ۳۰ نفر کارگر			سیستم اصلی ۷۸۰ ریال برای هر ساعت کار ۳۰ نفر کارگر			عوامل هزینه
بهای تمام شده یک واحد ریال	آحاد تولید شده در هر ساعت واحد	هزینه‌های انجام شده در هر ساعت ریال	بهای تمام شده یک واحد ریال	آحاد تولید شده در هر ساعت واحد	هزینه‌های انجام شده در هر ساعت ریال	
۱۲۵	۲۴۰	۳۰,۰۰۰	۱۲۰	۱۹۵	۲۳,۴۰۰	دستمزد
۵۲	۲۴۰	۱۲,۴۸۰	۶۴	۱۹۵	۱۲,۴۸۰	هزینه استهلاک ماشین‌آلات
۲۶	۲۴۰	۶,۲۴۰	۳۲	۱۹۵	۶,۲۴۰	هزینه حقوق مدیر تولید
۱۳	۲۴۰	۳,۱۲۰	۱۶	۱۹۵	۳,۱۲۰	عوارض نوسازی کارخانه
۳۹	۲۴۰	۹,۳۶۰	۴۸	۱۹۵	۹,۳۶۰	هزینه تعمیر و نگهداری ساختمان
۲۵۵	۲۴۰	۶۱,۲۰۰	۲۸۰	۱۹۵	۵۴,۶۰۰	جمع

محاسبات مربوط به بهای تمام شده در هر دو حالت، چنین است.

الف - بدون استفاده از طرح	ب - با استفاده از طرح
جمع دستمزد کارگران در ساعت ریال $30 \times 780 = 23400$	ریال $30 \times 1000 = 30000$
تعداد تولید هر کارگر در ساعت واحد $52 \cdot 8 = 6/5$	واحد $64 \cdot 8 = 8$
تعداد تولید کارگران در ساعت واحد $30 \times 6/5 = 195$	واحد $30 \times 8 = 240$
هزینه استهلاک ماشین‌آلات در ساعت ریال	ریال $35,942,400 \cdot (360 \times 8) = 12,480$
هزینه حقوق مدیران تولید در ساعت ریال	ریال $1,497,600 \cdot (30 \times 8) = 6,240$
هزینه عوارض نوسازی کارخانه در ساعت ریال	ریال $24,960 \cdot 8 = 3,120$
هزینه تعمیر و نگهداری ساختمان در ساعت ریال	ریال $26,956,800 \cdot (360 \times 8) = 9,360$

جدول ۱-۴ بیانگر آن است که با به کارگیری طرح تشویقی، اگرچه دستمزد هر یک از کارگران ۲۲۰ ریال ($1000 - 780 = 220$)

در ساعت افزایش یافته، ولی بهای تمام شده یک واحد محصول ۲۵ ریال ($255 - 280 = 25$) کاهش نشان می‌دهد. این کاهش قیمت به دو عامل بستگی دارد:

۱- استفاده از طرح تشویقی، موجب شده که تعداد تولید هر یک از کارگران حدود ۲۳٪ افزایش یابد.

$$64 - 52 = 12 \cdot \frac{12}{52} \times 100 = 23\%$$

۲- افزایش تولید از ۱۹۵ واحد به ۲۴۰ واحد در ساعت و تقسیم هزینه‌های ثابت کارخانه بر این تعداد، موجب کاهش سهم

هزینه ثابت یک واحد محصول و در نتیجه کاهش بهای تمام شده آن گردیده است.

انواع طرحهای تشویقی دستمزد: متداولترین طرحهای تشویقی که امروزه در اکثر کارخانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، به

شرح زیر است :

الف - طرح پارچه کاری مستقیم

ب - طرح پاداش صددرصد

ج - طرح پاداش دسته جمعی

در این جا تنها به توضیح و تحلیل طرح پارچه کاری مستقیم بسنده می کنیم.

طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم: در طرح پارچه کاری مستقیم که یکی از ساده ترین طرحهای تشویقی دستمزد است، برای تولید محصول، یک مقدار استاندارد در ساعت و برای کارگر یک نرخ حداقل دستمزد ساعتی تعیین می گردد. در این طرح، به کارگرانی که تولیدشان کمتر از میزان استاندارد تعیین شده در ساعت باشد، حداقل دستمزد ساعتی پرداخت خواهد شد و کارگرانی که میزان تولیدشان در ساعت از استاندارد تعیین شده بالاتر رود، مشمول طرح بوده، دستمزد بیشتری دریافت می نمایند.

برای اجرای طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم، ابتدا زمان و حرکت لازم برای ساخت قسمتهای مختلف یک واحد محصول به وسیله دایره زمان سنجی و میزان تولید استاندارد محصول در ساعت به وسیله مهندسی تولید محاسبه می گردد، سپس دستمزد هر کارگر با توجه به میزان تولید و نرخ ساعتی دستمزد، محاسبه و پرداخت خواهد شد.

طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم، زمانی مؤثر است که کارگران بتوانند با استفاده از امکانات موجود در کارخانه میزان تولید خود را افزایش دهند و چنانچه تولید به صورت ماشینی انجام شود افزایش تولید از عهده کارگران خارج است و طرح فوق کاربرد نخواهد داشت. همچنین تا زمانی که تعداد تولید محصول در ساعت، از میزان استاندارد تعیین شده کمتر باشد، نرخ دستمزد ساخت یک واحد محصول متغیر خواهد بود، ولی این نرخ پس از رسیدن تولید به میزان استاندارد یا بیشتر از آن، ثابت خواهد شد، ضمناً با به کارگیری ماشین آلات جدید، در صورتی که دارای راندمان بیشتری باشند، باید در تعداد تولید استاندارد در ساعت و نرخ دستمزد تجدید نظر به عمل آید.

مثال: دایره زمان سنجی، زمان لازم برای ساخت یک واحد محصول را ۴ دقیقه تعیین نموده است.

اگر نرخ هر ساعت کار ۹۰۰ ریال در نظر گرفته شود، نرخ پارچه کاری (نرخ دستمزد برای ساخت یک واحد محصول) به صورت زیر محاسبه می گردد:

$$\text{تولید در هر ساعت} = 15 = 4 \times 60$$

$$\text{نرخ دستمزد هر واحد} = 60 = 15 \times 900$$

چنانچه کارگری در هر ساعت ۲۰ واحد تولید نماید، ۵ واحد، اضافه تولید خواهد داشت که برای هر واحد اضافه تولید ۶۰ ریال به او پرداخت می گردد. در نتیجه دستمزد استحقاقی کارگر مذکور در ساعت به صورت زیر محاسبه می گردد.

دستمزد استحقاقی در ساعت = دستمزد اضافه تولید + حداقل دستمزد ساعتی

$$1200 = 60 \times 5 + 900$$

در این مثال، اگر سریار ثابت کارخانه در هر ساعت ۸۰۰ ریال فرض شود، جدول شماره ۲-۴ ضمن این که نشاندهنده طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم است، نمایانگر کاهش هزینه های تبدیل یک واحد محصول در سطوح بالاتر تولید نیز می باشد.

در جدول ۲-۴ تعداد تولید استاندارد ۱۵ واحد در ساعت فرض شده است که هزینه دستمزد ساخت هر واحد، قبل از رسیدن به میزان استاندارد، رقم ثابتی نیست (برای ۱۳ واحد تولید ۶۹/۲ ریال و برای ۱۴ واحد تولید ۶۴/۲ ریال و از تولید ۱۵ واحد به بالا این رقم به مبلغ ثابت ۶۰ ریال برای هر واحد می رسد).

بنابراین، هرچه میزان تولید افزایش یابد مبلغ ۶۰ ریال تغییر نخواهد کرد، ولی سریار ثابت کارخانه برای هر واحد در جهت عکس میزان تولید، تغییر می‌نماید. به این ترتیب که با افزایش تولید از ۱۳ واحد به ۲۰ واحد، سریار ساخت یک واحد از مبلغ ۶۱/۵ ریال به مبلغ ۴۰ ریال کاهش می‌یابد. در نتیجه، هزینه تبدیل یک واحد تنزل نموده، موجب تقلیل بهای تمام شده یک واحد محصول می‌گردد.

جدول ۲-۴- طرح تشویقی پارچه‌کاری مستقیم

تعداد تولید در ساعت	نرخ پایه	نرخ پارچه‌کاری	دریافتی در هر ساعت	هزینه دستمزد هر واحد	سریار کارخانه برای هر ساعت	سریار کارخانه برای هر واحد	هزینه تبدیل هر واحد
۱۳	۹۰۰	-	۹۰۰	۶۹/۲	۸۰۰	۶۱/۵	۱۳۰/۷
۱۴	۹۰۰	-	۹۰۰	۶۴/۲	۸۰۰	۵۷/۱	۱۲۱/۳
۱۵	۹۰۰	۶۰	۹۰۰	۶۰	۸۰۰	۵۳/۳	۱۱۳/۳
۱۶	۹۰۰	۶۰	۹۶۰	۶۰	۸۰۰	۵۰	۱۱۰
۱۷	۹۰۰	۶۰	۱۰۲۰	۶۰	۸۰۰	۴۷	۱۰۷
۱۸	۹۰۰	۶۰	۱۰۸۰	۶۰	۸۰۰	۴۴/۴	۱۰۴/۴
۱۹	۹۰۰	۶۰	۱۱۴۰	۶۰	۸۰۰	۴۲/۱	۱۰۲/۱
۲۰	۹۰۰	۶۰	۱۲۰۰	۶۰	۸۰۰	۴۰	۱۰۰

کارآموزی: کارآموزی، عبارت است از هر نوع آموزشی که برای ارتقای سطح مهارت و دانش کارکنان انجام می‌گیرد. کارآموزی ممکن است برای کارکنان جدید الاستخدام باشد که در این صورت، نقش مؤثری در انجام امور جاری ندارند. بنابراین، هزینه‌های این نوع آموزش به‌عنوان هزینه‌های سرمایه‌ای تلقی می‌شود.

در اکثر مواقع، به کارکنان ضمن انجام خدمت آموزش داده می‌شود که به آموزش ضمن خدمت موسوم است. در این صورت، درصدی از حقوق و دستمزدی که در مدت آموزش ضمن خدمت به کارکنان پرداخت می‌شود، برحسب مورد، به‌عنوان دستمزد مستقیم و قسمتی از حقوق و دستمزد به اضافه هزینه‌های کارآموزی، به‌عنوان دستمزد غیرمستقیم طبقه‌بندی می‌شود.

اوقات تلف شده: مطابق قانون کار، هرکارگر موظف به انجام ۴۴ ساعت کار در هفته می‌باشد. ارجاع کار به کارگر توسط کارفرما صورت می‌گیرد. بنابراین، کارفرما نیز موظف به پرداخت دستمزد کارگر برای انجام کار در مدت یاد شده می‌باشد.

چنانچه کارگر به دلایل غیر موجه از انجام کار خودداری نماید، حق دریافت دستمزد را نخواهد داشت ولی اگر کارگر آماده انجام کار باشد و کارفرما به دلایل مختلف قادر به ارجاع کار به او نباشد، کارگر استحقاق دریافت دستمزد را خواهد داشت. در این صورت، دستمزد در مقابل کار انجام نشده پرداخت و موجب افزایش غیرمنطقی هزینه‌ها می‌گردد.

دستمزد مدتی که به علت عدم ارجاع کار به کارگر پرداخت می‌شود، هزینه دستمزد اوقات تلف شده خواهد بود. مهمترین دلایل مربوط به اتلاف وقت، عبارت است از: خرابی ماشین آلات، نرسیدن بموقع مواد به کارخانه یا به قسمت تولید، قطع جریان برق و استفاده از مواد نامرغوب و ...

دستمزد اوقات تلف شده اگر چه جزء هزینه‌های مستقیم تولید است، ولی امروزه با توجه به دلایل اتلاف وقت، این هزینه را در حساب یا حسابهای مخصوص نگهداری می‌کنند و به حساب سریار کارخانه منظور می‌نمایند. این نحوه عمل، به منظور کنترل بیشتر

این هزینه‌ها انجام می‌گیرد.

اگر هزینه دستمزد اوقات تلف شده، به حساب سربار ساخت منظور شود، در پایان هر ماه در گزارش سربار ساخت نشان داده خواهد شد و مورد توجه مدیران مؤسسه قرار خواهد گرفت.

در لیست حقوق و دستمزد بسیاری از واحدهای تولیدی ستون جداگانه‌ای برای ساعات تلف شده در نظر می‌گیرند تا تفکیک هزینه مربوط به اوقات تلف شده از دستمزد مستقیم، آسانتر گردد.

تسهیم هزینه دستمزد اوقات تلف شده، به حساب سربار ساخت، بدهکار و به حساب کنترل حقوق و دستمزد کارخانه، بستانکار می‌گردد که ثبت تسهیم حقوق و دستمزد به شرح زیر است:

×××	کنترل کالای در جریان ساخت
×	کنترل سربار ساخت
××××	کنترل حقوق و دستمزد

ثبت تسهیم هزینه حقوق و دستمزد با توجه به اوقات تلف شده در حسابها

مثال: ۱۰ نفر از کارگران یک کارخانه که متوسط دستمزد ساعتی هر کدام ۵۰۰ ریال است، مدت یک هفته جمعاً ۴۴۰ ساعت کار کرده‌اند که ۳۰ ساعت از این مدت اوقات تلف شده بوده است. محاسبه و ثبت تسهیم مربوط به دستمزد این کارگران به صورت زیر است:

۴۴۰ - ۳۰ = ۴۱۰	ساعات کار انجام شده
۴۱۰ × ۵۰۰ = ۲۰۵,۰۰۰	دستمزد مستقیم
۳۰ × ۵۰۰ = ۱۵,۰۰۰	دستمزد اوقات تلف شده
۲۰۵,۰۰۰	کنترل کالای در جریان ساخت
۱۵,۰۰۰	کنترل سربار ساخت
۲۲۰,۰۰۰	کنترل حقوق و دستمزد
	ثبت تسهیم دستمزد ۱۰ نفر از کارگران در هفته

تنظیم لیست حقوق و دستمزد

دایره حسابداری، معمولاً در پایان هر پانزده روز و یا در پایان هر ماه، به تهیه لیست حقوق و دستمزد کارکنان برای همان مدت اقدام می‌نماید. لیست حقوق و دستمزد از قسمتهای مختلفی تشکیل شده است که هر قسمت براساس قانون کار و با توجه به اطلاعات گردآوری شده از دایره کارگزینی، دایره حضور و غیاب، دایره ثبت اوقات کار و کارتهای مربوط، همچنین قراردادهایی که کارفرما با کارگران منعقد نموده تکمیل می‌گردد.

لیست حقوق و دستمزد، دارای قسمتهایی به منظور درج دستمزد کار عادی، اضافه کاری، نوبت کاری، شب کاری، دستمزد ایام مرخصی و تعطیلات رسمی، فوق العاده‌ها (حق اولاد، حق مسکن، خواروبار، کمکهای غیرنقدی و حق ایاب و ذهاب)، جمع حقوق و مزایا، کسور مربوط به دستمزد و دستمزد قابل پرداخت و نیز حق بیمه‌های اجتماعی، سهم کارفرما و... می‌باشد.

فرم لیست حقوق و دستمزد، استاندارد نیست و به نحوه فعالیت مؤسسه تولیدی و قراردادهای منعقد شده بین کارگران و کارفرما بستگی دارد. در این قسمت یک نمونه از لیست حقوق و دستمزد ارائه می‌گردد.

شرکت الف (سهامی عام)

لیست حقوق و دستمزد و مزایای کارگران برای ماه ..... سال ۱۳۰۰

شماره بیمه‌گری

محل امضا	
مانده برداشتی	
جمع کسور	
کسور	وام مسکن
	مساعده
	مالیات
	۷٪ حق بیمه سهم کارگر
جمع کل حقوق و مزایا	
بیمه و مالیات تعلق نمی‌گیرد	غرامت اخراجی
	عیدی و پاداش
جمع از نظر تعیین مالیات	
حق بیمه تعلق نمی‌گیرد	غرامت اخراجی
	عیدی و پاداش
	حق اولاد
جمع از نظر تعیین مأخذ حق بیمه	
احتساب حقوق	دستمزد ایام مرخصی
	کمک هزینه خواروبار
	حق مسکن
	۳۵٪ شب کاری
	۱۰٪ نوبت کاری
	۴۰٪ اضافه کاری
	دستمزد عادی نوبت سوم و شب کاری
	دستمزد عادی روزهای نوبت کاری
	دستمزد عادی اضافه کاری
	دستمزد عادی روز کاری
دستمزد	ساعت
	روزانه
ایام مرخصی	
ساعت کارکرد	شب کاری
	نوبت کار
	روز کار
جمع روزهای کارکرد	
نوع کار	
شماره تأمین اجتماعی	
نام و نام خانوادگی	
شماره کارت	

..... حق کل حق بیمه

..... حق بیمه سهم کارفرما

..... مهر و امضای کارفرما

..... امضای کنترل کننده

..... امضای تنظیم کننده

کسور حقوق و دستمزد

دایره حسابداری، موظف است در زمان تنظیم هر لیست حقوق و دستمزد، با توجه به مصوبات قانونی یا بر اساس توافق بعمل آمده با کارگر، مبالغی را تحت عنوان کسور دستمزد، از حقوق و دستمزد کارکنان کسر و به سازمانهای ذینفع پرداخت نماید. این مبالغ شامل کسور قانونی و کسور توافقی می‌باشد.

کسور قانونی، عبارت از وجوهی است که کارفرما به نمایندگی از طرف سازمانهای مربوط و براساس مصوبه‌های قانونی، باید از دستمزد کارگران کسر و به سازمانهای ذینفع پرداخت نماید. کسور قانونی شامل مالیات حقوق و دستمزد، حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارگر و بدهی کارگر به صندوق اجرا (اجرایات) می‌باشد.

مالیات حقوق و دستمزد: مطابق قانون، کارفرما موظف است در زمان تهیه هر لیست دستمزد، مبلغ مالیات متعلق را با توجه به ضرایب جدول مالیاتی و پس از کسر معافیت‌های قانونی محاسبه نموده، از حقوق کارگر کسر و به حساب وزارت امور اقتصادی و دارایی واریز نماید. مهلت پرداخت مالیات حقوق و دستمزد، حداکثر یک ماه پس از تنظیم لیست خواهد بود و در صورت تأخیر در پرداخت آن، جریمه دیرکرد به کارفرما تعلق خواهد گرفت.

حق بیمه‌های اجتماعی^۱: حق بیمه‌های اجتماعی کارگران جمعاً معادل ۳۰٪ حقوق و دستمزد ناخالص^۲ است که ۷٪ آن به وسیله کارگر، ۲۰٪ توسط کارفرما و ۳٪ باقیمانده از سوی دولت تأمین می‌گردد.

به موجب قانون، کارکنانی که حق بیمه اجتماعی خود را پرداخت نموده باشند، حق استفاده از مزایای قانونی بیمه را خواهند داشت. برخی از مزایای بیمه‌های تأمین اجتماعی عبارتند از:

بیمه درمانی و دریافت مستمری (از کارافتادگی، بازنشستگی و فوت)

حق بیمه سهم کارگر که معادل ۷٪ دستمزد ناخالص و یکی از عوامل کسور دستمزد است، باید هنگام تنظیم لیست توسط کارفرما از دستمزد او کسر و به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت شود. بنابراین، سهم کارگر بابت حق بیمه‌های تأمین اجتماعی هزینه‌ای برای کارفرما محسوب نمی‌شود.

حق بیمه اجتماعی سهم کارفرما معادل ۲۰٪ دستمزد ناخالص است که کارفرما باید هنگام تنظیم لیست، علاوه بر دستمزد، محاسبه کند و همراه حق بیمه سهم کارگر به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید. این مبلغ جزو کسور دستمزد محسوب نمی‌شود. بنابراین، به عنوان یکی از اقلام هزینه در گروه هزینه‌های غیرمستقیم (سربار) طبقه‌بندی می‌شود.

حق بیمه سهم دولت معادل ۳٪ دستمزد ناخالص است که از سوی دولت به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌گردد.

کارفرما باید حداکثر ۲۰ روز پس از تنظیم لیست حقوق و دستمزد، یک نسخه از آن را به انضمام چکی معادل مبلغ حق بیمه سهم کارگر و کارفرما، به سازمان تأمین اجتماعی تسلیم نماید. در غیراین صورت، مشمول جریمه دیرکرد خواهد شد.

توجه: به موجب قانون، کارفرما موظف است زمان تنظیم لیست، معادل ۳٪ حقوق و دستمزد کارکنان را علاوه بر دستمزد، به عنوان حق بیمه بی‌کاری محاسبه و به صندوق بیمه بی‌کاری واریز نماید. حق بیمه بی‌کاری نیز مانند حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارفرما یکی از اقلام هزینه سربار محسوب می‌شود.

صندوق اجرا (اجرایات): یکی دیگر از عوامل مربوط به کسور حقوق و دستمزد بدهی کارگر به صندوق اجراست. اجرایات، به مبلغی گفته می‌شود که طبق قانون یا به موجب احکام صادره از سوی مراجع قانونی باید توسط کارفرما از حقوق کارگر کسر و به حساب صندوق اجرا واریز گردد.

۱- حقوق و مزایای مشمول حق بیمه تأمین اجتماعی شامل (حقوق اصلی، فوق‌العاده شغل، محرومیت از تسهیلات زندگی، فوق‌العاده محل خدمت، اضافه‌کار، هر نوع حق‌الزحمه و حق حضور در جلسات، حق مسکن و نوبت کاری) می‌باشد.

۲- جمع حقوق و مزایا را قبل از وضع کسور قانونی و اختیاری، دستمزد ناخالص می‌گویند.

بعضی از دلایل صدور احکام مبنی بر کسر مبلغی از حقوق کارگر توسط دادگاه‌های صالحه، عبارت است از: عدم پرداخت بدهی توسط کارگر به اشخاص ثالث و تسلیم شکایت طلبکار به دادگستری برای وصول طلب مورد بحث؛ محکوم شدن کارگر به پرداخت غرامت براساس شکایت کارفرما، دایر بر وارد آوردن خسارت به کارخانه و ... چنانچه مبلغ مورد شکایت، بیش از $\frac{1}{3}$ حقوق ماهانه کارگر باشد، براساس حکم دادگاه به صورت اقساط ماهانه از دستمزد او کسر و به حساب صندوق اجرا واریز خواهد شد.

کسور توافقی: کسور توافقی عبارت از وجوهی است که با توافق کارگر و یا براساس قرارداد بین کارگر و کارفرما، در زمان تنظیم لیست از دستمزد کارکنان کسر می‌شود. بعضی از اقلام کسور توافقی عبارتند از: بدهی کارگران به شرکت تعاونی، اقساط مربوط به وام مسکن، سهم کارگر بابت طرح بازنشستگی و مساعده یا پیش‌پرداخت حقوق و دستمزد. به‌عنوان مثال، دو مورد از کسور توافقی توضیح داده می‌شود.

بدهی کارگر به شرکت تعاونی یا به اشخاص: بنا به درخواست کارگرانی که به شرکت تعاونی یا به اشخاص دیگر بدهکارند، دایره حسابداری، اقساط بدهی را ماهانه از دستمزد آنان کسر و به طلبکاران پرداخت می‌نماید.

مساعده یا پیش‌پرداخت حقوق و دستمزد: در واحدهای تولیدی، معمولاً قبل از پایان هر ماه مبلغی به‌عنوان مساعده به کارگران پرداخت می‌گردد که علت آن، نیاز کارگران و احتراز از محاسبه حقوق و دستمزد در پایان هر هفته و یا پایان هر پانزده روز می‌باشد. دایره حسابداری، در زمان تنظیم لیست ماهانه حقوق و دستمزد، مبلغ مساعده یا پیش‌پرداخت را از دستمزد کارکنان کسر می‌نماید.

ثبتهای حسابداری مربوط به حقوق و دستمزد

در دایره حسابداری، پس از تکمیل لیست حقوق و دستمزد و تنظیم سند مربوط به آن، اقداماتی به شرح زیر انجام می‌شود: ثبت لیست حقوق و دستمزد، ثبت تسهیم هزینه حقوق و دستمزد، ثبتهای پرداخت حقوق و دستمزد و کسور مربوط. **ثبت لیست حقوق و دستمزد در دفاتر:** برای ثبت لیست دستمزد، ابتدا معادل جمع کل حقوق و مزایا، حساب کنترل حقوق و دستمزد، بدهکار می‌شود.

سپس اقلامی که باید از دستمزد کارگران کسر شود (مانند حق بیمه اجتماعی سهم کارگر، مالیات حقوق و دستمزد، صندوق اجرا، وام مسکن، شرکت تعاونی و پیش‌پرداخت دستمزد (مساعده)، همچنین ذخیره حقوق و دستمزد ایام مرخصی) به حسابهای مربوط، بستانکار می‌گردد. مابه‌التفاوت حساب بدهکار و حسابهای بستانکار در این ثبت، نشاندهنده حقوق و دستمزد قابل پرداخت به کارگران می‌باشد که به حساب حقوق و دستمزد پرداختنی بستانکار می‌شود.

	کنترل حقوق و دستمزد
××××	
××	ذخیره دستمزد ایام مرخصی
××	ذخیره پاداش کارکنان
××	حق بیمه پرداختنی
××	مالیات حقوق و دستمزد
××	صندوق اجرا
××	وام مسکن
××	شرکت تعاونی
××	پیش‌پرداخت حقوق و دستمزد (مساعده)
×××	حقوق و دستمزد پرداختنی

پس از ثبت آرتیکل مربوط به جمع کل حقوق و مزایا، باید سایر اقلام مندرج در لیست مانند حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارفرما و حق بیمه بی‌کاری، به حسابهای هزینه مربوط، منظور شود.

هزینه بیمه‌های اجتماعی
 حق بیمه پرداختی
 ثبت حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارفرما

هزینه بیمه بی‌کاری
 حق بیمه پرداختی
 ثبت حق بیمه بی‌کاری

در لیست حقوق و دستمزد، عوامل دیگری مانند مزایای پایان خدمت کارکنان پیش‌بینی می‌شود.

تسهیم هزینه حقوق و دستمزد: حقوق و دستمزد و هزینه‌های وابسته به آن، مربوط به پرسنلی است که در قسمتهایی نظیر کارخانه، اداری و توزیع و فروش به کار اشتغال دارند. بنابراین، به منظور کنترل بیشتر، باید سهم هر قسمت از طریق تسهیم هزینه دستمزد و عوامل وابسته به آن بر مراکز هزینه مشخص گردد. نحوه تسهیم هزینه حقوق و دستمزد که طی یک آرتیکل به ثبت می‌رسد، چنین است:

در این آرتیکل، جمع حقوق و دستمزد مستقیم، به حساب کنترل کالای در جریان ساخت و هزینه حقوق و دستمزد غیرمستقیم کارخانه و هزینه‌های وابسته به حقوق و دستمزد مستقیم و غیرمستقیم کارخانه مانند حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارفرما، حق بیمه بی‌کاری، مزایای پایان خدمت کارکنان، هزینه دستمزد اوقات تلف شده، فوق‌العاده‌های پرداختی به کارگران شاغل در کارخانه، حقوق و دستمزد ایام مرخصی و اقلام دیگر مربوط به حقوق و دستمزد مستقیم و غیرمستقیم کارخانه، به حساب کنترل سربار ساخت، بدهکار می‌گردد. در آرتیکل مورد بحث، کلیه اقلام هزینه مربوط به حقوق و دستمزد کارکنان توزیع و فروش، به حساب کنترل سربار توزیع و فروش، بدهکار می‌شود.

حسابهایی که در آرتیکل مربوط به تسهیم هزینه‌های حقوق و دستمزد، ستانکار می‌شوند، عبارتند از:

کنترل کالای در جریان ساخت
 کنترل سربار ساخت
 کنترل سربار اداری و تشکیلاتی
 کنترل سربار توزیع و فروش
 هزینه بیمه‌های اجتماعی
 هزینه بیمه بی‌کاری
 هزینه .....
 کنترل حقوق و دستمزد

ثبت تسهیم حقوق و دستمزد به قسمتهای مختلف

لازم به توضیح است که ریز اقلام مربوط به سربار قسمتهای مختلف، در دفاتر معین هزینه منعکس می گردد. ثبتهای پرداخت حقوق و دستمزد، کسور مربوط و هزینه های وابسته به آن: با مراجعه به آرتیکل مربوط به ثبت لیست، ملاحظه می گردد که اقلام قابل پرداخت مندرج در لیست حقوق و دستمزد، متعدد است و هریک از آنها در تاریخ معینی پرداخت و به وسیله دایره حسابداری به ثبت می رسد.

حقوق و دستمزد کارکنان در پایان هر ماه پرداخت می شود و به این ترتیب ثبت می گردد.

××××

حقوق و دستمزد پرداختنی

××××

موجودی نقد

پرداخت حقوق و دستمزد ... ماه کارکنان

در تاریخ پرداخت هر قلم از کسور حقوق و دستمزد، آرتیکل مربوط به آن در دفاتر ثبت می گردد. به عنوان مثال: ثبت مربوط به پرداخت مالیات حقوق و دستمزد ماهانه کارکنان که طی چک، به ضمیمه لیست مربوط ارسال می گردد، عبارت است از:

××××

مالیات حقوق و دستمزد کارکنان

××××

موجودی نقد

پرداخت مالیات حقوق و دستمزد ماه ...

ثبت پرداخت سایر هزینه های وابسته به حقوق و دستمزد نیز در دفاتر به این صورت است. به عنوان مثال، آرتیکل مربوط به پرداخت هزینه بیمه بی کاری، به این صورت ثبت می شود:

××××

حق بیمه پرداختنی

××××

موجودی نقد

پرداخت حق بیمه بی کاری کارکنان در ... ماه

اکنون با ذکر یک مثال، به تشریح ثبتهای حسابداری مربوط به حقوق و دستمزد می پردازیم.

مثال: اطلاعات مربوط به حقوق و دستمزد فروردین ماه سال جاری کارکنان شرکت تولیدی وحید چنین است:

۱- جمع حقوق و دستمزد ناخالص، شامل: دستمزد مستقیم و غیرمستقیم، مبلغ ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال می باشد که $\frac{۳}{۵}$ این مبلغ دستمزد مستقیم و بقیه حقوق و دستمزد غیرمستقیم است.

۲- ۶۰٪ از حقوق و دستمزد غیرمستقیم، مربوط به کارخانه و ۲۵٪ آن مربوط به قسمت اداری و تشکیلات و ۱۵٪ باقیمانده مربوط به قسمت توزیع و فروش می باشد.

۳- حق بیمه های اجتماعی سهم کارگر ۷٪ و سهم کارفرما معادل ۲۰٪ دستمزد ناخالص می باشد.

۴- حق بیمه بی کاری، معادل ۳٪ دستمزد ناخالص است.

۵- مطابق برآوردهای انجام شده، هزینه دستمزد آیام مرخصی کارکنان معادل ۸٪ حقوق و دستمزد ناخالص، محاسبه و منظور می گردد.

۶- براساس گزارش قسمت تولید و محاسبات انجام شده، در طول فروردین ماه معادل مبلغ ۶۸۰,۰۰۰ ریال اوقات تلف شده وجود داشته است.

۷- سایر کسور مربوط به حقوق و دستمزد، عبارتند از :

پیش‌پرداخت دستمزد ۱,۱۲۰,۰۰۰ ریال، مالیات حقوق و دستمزد ۵۶۰,۰۰۰ ریال

بدهی کارگران به شرکت تعاونی ۴۱۰,۰۰۰ ریال، اقساط وام مسکن کارکنان ۶۲۵,۰۰۰ ریال
بدهی کارکنان به صندوق اجرا ۱۶۵,۰۰۰ ریال.

۸- حقوق و دستمزد کارکنان در تاریخ ۱/۳۱ نقداً پرداخت گردیده است.

۹- بدهی کارگران به صندوق اجرا، در تاریخ ۲/۱۰ طی چک شماره ۱۰۱ پرداخت گردیده است.

۱۰- بدهی کارکنان به شرکت تعاونی، در تاریخ ۲/۱۲ طی چک شماره ۱۰۲ پرداخت گردیده است.

۱۱- اقساط وام مسکن کارکنان، در تاریخ ۲/۱۴ طی چک شماره ۱۰۳ پرداخت گردیده است.

۱۲- مالیات حقوق و دستمزد، در تاریخ ۲/۱۸ طی چک شماره ۱۰۴ پرداخت گردیده است.

۱۳- چک شماره ۱۰۵، بابت حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارگر و کارفرما در تاریخ ۲/۲۰ صادر و به سازمان تأمین اجتماعی ارسال گردیده است.

۱۴- حق بیمه بی‌کاری، طی چک شماره ۱۰۶ به تاریخ ۲/۲۰ پرداخت شده است.

۱۵- به تعدادی از کارکنان که از مرخصی استفاده نموده بودند. در تاریخ ۲/۲۵ مبلغ ۲۴۰,۰۰۰ ریال نقداً بابت دستمزد ایام مرخصی آنان پرداخت گردیده است.

ثبت آرتیکلهای مربوط به حقوق و دستمزد و محاسبات آن، چنین است :

۱- آرتیکلهای مربوط به زمان تنظیم لیست حقوق و دستمزد :

کنترل حقوق و دستمزد ۱۶,۲۰۰,۰۰۰

ذخیره دستمزد ایام مرخصی ۱,۲۰۰,۰۰۰

مالیات حقوق و دستمزد ۵۶۰,۰۰۰

حق بیمه اجتماعی سهم کارگر ۱,۰۵۰,۰۰۰

صندوق اجرا ۱۶۵,۰۰۰

وام مسکن کارکنان ۶۲۵,۰۰۰

شرکت تعاونی ۴۱۰,۰۰۰

پیش‌پرداخت دستمزد ۱,۱۲۰,۰۰۰

حقوق و دستمزد پرداختنی ۱۱,۰۷۰,۰۰۰

ثبت لیست حقوق و دستمزد فروردین ماه کارکنان

هزینه بیمه‌های اجتماعی ۳,۰۰۰,۰۰۰

حق بیمه پرداختنی ۳,۰۰۰,۰۰۰

ثبت ۲۰٪ حق بیمه‌های اجتماعی کارگران سهم کارفرما

هزینه بیمه بی‌کاری ۴۵۰,۰۰۰

حق بیمه پرداختنی ۴۵۰,۰۰۰

ثبت ۳٪ حق بیمه بیکاری سهم کارفرما

محاسبات مربوط به ثبت لیست حقوق و دستمزد.

الف - کل حقوق و دستمزد، شامل دستمزد مستقیم و غیرمستقیم، مبلغ ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال می باشد و ۸٪ هم بابت دستمزد ایام مرخصی مربوط به فروردین ماه، محاسبه و به جمع دستمزد اضافه می گردد.

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ \times ۸\% = ۱,۲۰۰,۰۰۰ \quad \text{دستمزد ایام مرخصی فروردین ماه}$$

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ + ۱,۲۰۰,۰۰۰ = ۱۶,۲۰۰,۰۰۰ \quad \text{کل حقوق و دستمزد}$$

به این ترتیب، حساب کنترل هزینه حقوق و دستمزد، معادل مبلغ ۱۶,۲۰۰,۰۰۰ ریال، بدهکار می گردد و حساب ذخیره دستمزد ایام مرخصی، معادل مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار می شود.

ب - کسور حقوق و دستمزد محاسبه و به حسابهای مربوط، بستانکار می شود.

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ \times ۷\% = ۱,۰۵۰,۰۰۰ \quad \text{حق بیمه های اجتماعی سهم کارگر}$$

ج - اختلاف طرف بدهکار و طرف بستانکار آرتیکل مبلغ ۱۱,۰۷۰,۰۰۰ ریال می باشد که مبلغ قابل پرداخت به کارکنان بابت حقوق و دستمزد فروردین ماه است و به حساب حقوق و دستمزد پرداختنی، بستانکار می شود.

د - حق بیمه های اجتماعی سهم کارفرما معادل ۲۰٪ حقوق و دستمزد ناخالص

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۳,۰۰۰,۰۰۰$$

ه - حق بیمه بی کاری سهم کارفرما معادل ۳٪ حقوق و دستمزد ناخالص

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ \times ۳\% = ۴۵۰,۰۰۰$$

۲- آرتیکل مربوط به تسهیم هزینه حقوق و دستمزد

۸,۳۲۰,۰۰۰ کنترل کالای در جریان ساخت

۸,۱۸۶,۰۰۰ کنترل سربار ساخت

۱,۹۶۵,۰۰۰ کنترل سربار اداری و تشکیلاتی

۱,۱۷۹,۰۰۰ کنترل سربار توزیع و فروش

۳,۰۰۰,۰۰۰ هزینه بیمه های اجتماعی

۴۵۰,۰۰۰ هزینه بیمه بی کاری

۱۶,۲۰۰,۰۰۰ کنترل حقوق و دستمزد

ثبت تسهیم هزینه حقوق و دستمزد به قسمتهای مختلف

محاسبات مربوط به تسهیم هزینه حقوق و دستمزد به قسمتهای مختلف

الف - حقوق و دستمزد مستقیم معادل $\frac{۳}{۵}$ حقوق و دستمزد ناخالص

$$۱۵,۰۰۰,۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} = ۹,۰۰۰,۰۰۰$$

برای محاسبه مبلغ حقوق و دستمزد مستقیم که باید به حساب کنترل کالای در جریان ساخت، بدهکار شود هزینه دستمزد اوقات تلف شده از جمع دستمزد مستقیم، کسر می گردد.

$$۹,۰۰۰,۰۰۰ - ۶۸۰,۰۰۰ = ۸,۳۲۰,۰۰۰$$

ب - برای محاسبه جمع حقوق و دستمزد غیرمستقیم کارخانه که باید به حساب کنترل سربار ساخت، بدهکار شود به صورت

زیر عمل می کنیم :

حقوق و دستمزد غیرمستقیم معادل $\frac{۲}{۵}$ دستمزد ناخالص

$$15,000,000 \times \frac{2}{5} = 6,000,000 \quad \text{کل حقوق و دستمزد غیرمستقیم}$$

$$6,000,000 \times \%60 = 3,600,000 \quad \%60 \text{ دستمزد غیرمستقیم مربوط به کارخانه}$$

هزینه‌هایی که کارفرما علاوه بر حقوق و دستمزد مستقیم و غیرمستقیم کارخانه باید بپردازد، محاسبه می‌گردد و به حساب کنترل سربار ساخت، بدهکار می‌شود. این هزینه‌ها عبارتند از:

$$9,000,000 \times \%20 = 1,800,000 \quad \text{هزینه بیمه‌های اجتماعی مربوط به دستمزد مستقیم}$$

$$9,000,000 \times \%3 = 270,000 \quad \text{هزینه بیمه‌های بی‌کاری مربوط به دستمزد مستقیم}$$

$$9,000,000 \times \%8 = 720,000 \quad \text{هزینه دستمزد آیام مرخصی مربوط به دستمزد مستقیم}$$

هزینه بیمه‌های اجتماعی مربوط به دستمزد غیرمستقیم کارخانه

$$3,600,000 \times \%20 = 720,000$$

هزینه بیمه بی‌کاری مربوط به دستمزد غیرمستقیم کارخانه

$$3,600,000 \times \%3 = 108,000$$

هزینه دستمزد آیام مرخصی مربوط به دستمزد غیرمستقیم کارخانه

$$3,600,000 \times \%8 = 288,000$$

مبلغی که باید به حساب کنترل سربار ساخت، بدهکار شود، از جمع عوامل فوق و هزینه دستمزد اوقات تلف شده بدست می‌آید.

$$3,600,000 + 1,800,000 + 270,000 + 720,000 + 720,000 + 108,000 + 288,000 + 680,000 = 8,116,000$$

ج - نحوه محاسبه مبلغی که به بدهکار حساب کنترل سربار اداری و تشکیلاتی منظور شده است به شرح زیر می‌باشد:

$$6,000,000 \times \%25 = 1,500,000 \quad \text{معادل } \%25 \text{ حقوق و دستمزد غیرمستقیم}$$

هزینه‌هایی که کارفرما باید علاوه بر مبلغ فوق بپردازد، محاسبه می‌گردد و به حساب سربار اداری و تشکیلاتی بدهکار می‌شود. این هزینه‌ها عبارتند از:

هزینه بیمه‌های اجتماعی مربوط به حقوق و دستمزد غیرمستقیم (اداری)

$$1,500,000 \times \%20 = 300,000$$

هزینه بیمه بی‌کاری مربوط به حقوق و دستمزد غیرمستقیم (اداری)

$$1,500,000 \times \%3 = 45,000$$

هزینه دستمزد آیام مرخصی مربوط به حقوق و دستمزد غیرمستقیم (اداری)

$$1,500,000 \times \%8 = 120,000$$

مبلغی که باید به حساب کنترل سربار اداری و تشکیلاتی، بدهکار شود، از جمع اقلام فوق بدست می‌آید.

$$1,500,000 + 300,000 + 45,000 + 120,000 = 1,965,000$$

د - محاسبه جمع هزینه حقوق و دستمزد توزیع و فروش که باید به حساب کنترل سربار توزیع و فروش، بدهکار گردد، به صورت زیر انجام می‌شود:

$$6,000,000 \times \%15 = 900,000 \quad \text{معادل } \%15 \text{ حقوق و دستمزد غیرمستقیم}$$

هزینه‌هایی که کارفرما باید علاوه بر مبلغ فوق بپردازد، محاسبه می‌شود و به حساب کنترل سربار توزیع و فروش بدهکار

می‌گردد. این هزینه‌ها عبارتند از :

هزینه بیمه‌های اجتماعی مربوط به حقوق و دستمزد توزیع و فروش

$$900,000 \times \%20 = 180,000$$

هزینه بیمه بیکاری مربوط به حقوق و دستمزد توزیع و فروش

$$900,000 \times \%3 = 27,000$$

هزینه دستمزد آیام مرخصی مربوط به حقوق و دستمزد توزیع و فروش

$$900,000 \times \%8 = 72,000$$

مبلغی که باید به حساب کنترل سربرار توزیع و فروش، بدهکار شود از جمع اقلام فوق به دست می‌آید.

$$900,000 + 180,000 + 27,000 + 72,000 = 1,179,000$$

لازم به توضیح است که ریز اقلام مربوط به هزینه‌های سربرار، در دفاتر معین هزینه، منعکس می‌گردد.

۳- آرتیکلهای مربوط به پرداخت حقوق و دستمزد، کسور مربوط و هزینه‌های وابسته به آن چنین است.

۱۱,۰۷۰,۰۰۰

حقوق و دستمزد پرداختنی

۱۱,۰۷۰,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان به صورت نقد

۱۶۵,۰۰۰

صندوق اجرا

۱۶۵,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت بدهی کارگران به صندوق اجرا طی چک شماره ۱۰۱

۴۱۰,۰۰۰

شرکت تعاونی

۴۱۰,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت بدهی کارکنان به شرکت تعاونی طی چک شماره ۱۰۲

۶۲۵,۰۰۰

وام مسکن کارکنان

۶۲۵,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت قسط وام مسکن کارکنان طی چک شماره ۱۰۳

۵۶۰,۰۰۰

مالیات حقوق و دستمزد

۵۶۰,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت مالیات حقوق و دستمزد فروردین ماه طی چک شماره ۱۰۴

۳,۰۰۰,۰۰۰

حق بیمه پرداختنی

۱,۰۵۰,۰۰۰

حق بیمه اجتماعی سهم کارگر

۴,۰۵۰,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت حق بیمه سهم کارگر و کارفرما طی چک شماره ۱۰۵

۴۵۰,۰۰۰

حق بیمه پرداختنی

۴۵۰,۰۰۰

موجودی نقد

پرداخت حق بیمه بیکاری طی چک شماره ۱۰۶

۳۴۰,۰۰۰

۳۴۰,۰۰۰

ذخیره دستمزد ایام مرخصی
موجودی نقد
پرداخت نقدی دستمزد ایام مرخصی

سوالات، تستها و مسائل فصل چهارم

الف - به پرسشهای زیر پاسخ دهید.

- ۱- مهمترین دلایل کنترل دستمزد کدامند؟
- ۲- اصطلاحات زمان عادی انجام کار و زمان استاندارد انجام کار را توضیح دهید.
- ۳- سازمانهای کنترل کننده دستمزد را نام ببرید و وظایف آنها را توضیح دهید.
- ۴- دایره حسابداری بهای تمام شده، از اطلاعات حقوق و دستمزد، برای چه منظور استفاده می کند؟
- ۵- حقوق پایه را تعریف کنید.
- ۶- اضافه کاری باید تابع چه شرایطی باشد؟
- ۷- پاداش را تعریف کنید و بگویید که تعیین حداقل پاداش به عهده چه مقامی است و بر چه اساس تعیین می شود؟

۸- مرخصی استحقاقی را تعریف کنید.

۹- یک طرح تشویقی، در چه شرایطی قابل اجراست؟

۱۰- مهمترین اهداف طرحهای تشویقی کدامند؟

۱۱- اوقات تلف شده را تعریف کنید.

۱۲- کسور توافقی را تعریف کنید.

ب - در تستهای زیر، گزینه صحیح را با علامت (*) مشخص نمایید.

۱- دستمزد تولیدی، عبارت است از :

الف) دستمزد مستقیم کارگران در تولید محصول

ب) هزینه های مستقیم و غیرمستقیم تولید

ج) حق الزحمه ای که بابت انجام کار در زمان عادی پرداخت می شود.

د) وجهی که برای کار انجام شده تولیدی در یک مدت معین پرداخت و یا تعهد می گردد.

۲- دستمزد مستقیم، عبارت است از :

الف) دستمزد کارگران، سرکارگران و تعمیرکاران ماشین آلات تولیدی.

ب) دستمزد کارگرانی که مستقیماً به ساخت محصول اشتغال دارند.

ج) حقوق و دستمزد کلیه کارکنانی که در کارخانه مشغول به کارند.

د) کلیه حقوق و فوق العاده هایی که بابت انجام کار به کارگران کارخانه تعلق می گیرد.

۳- کدام یک از هزینه های زیر، دستمزد غیرمستقیم کارخانه نیست :

الف) دستمزد سرپرستان و مهندسان تولید

ب) دستمزد تعمیرکاران ماشین آلات کارخانه

ج) دستمزد کارگران خط تولید

د) دستمزد اوقات تلف شده کارگران به علت دیر رسیدن مواد

۴- محاسبه و تعیین زمان استاندارد انجام کار، از وظایف کدام دایره است؟

الف) کارگزینی
ب) زمان سنجی

- ج) برنامه‌ریزی تولید
د) حسابداری حقوق و دستمزد
- ۵- گردآوری اطلاعات مربوط به اوقات کار انجام شده، از وظایف کدام دایره است؟
الف) زمان‌سنجی
ب) برنامه‌ریزی تولید
- ج) ثبت اوقات کار
د) حسابداری بهای تمام شده
- ۶- در صورتی که از سیستم ایجاد ذخیره برای هزینه دستمزد آیام مرخصی استحقاقی استفاده شود، پس از تنظیم لیست دستمزد، هزینه دستمزد آیام مرخصی مربوط به دستمزد مستقیم، به کدام حساب بدهکار می‌شود؟
الف) به حساب ذخیره دستمزد آیام مرخصی
ب) به حساب هزینه دستمزد آیام مرخصی
ج) به حساب سریار ساخت
د) به حساب کالای ساخته شده
- ۷- برآورد دستمزد مستقیم و غیرمستقیم در ابتدای دوره مالی به ترتیب ۶۰۰,۰۰۰ ریال و ۲۰۰,۰۰۰ ریال و برآورد دستمزد آیام مرخصی مربوط به دستمزد مستقیم و غیرمستقیم به ترتیب ۲۴,۰۰۰ و ۴,۰۰۰ ریال می‌باشد. اگر دستمزد مستقیم و غیرمستقیم یک ماه معین به ترتیب ۵۷,۰۰۰ و ۱۵,۰۰۰ ریال باشد، چه مبلغ باید به حساب ذخیره دستمزد آیام مرخصی منظور گردد؟
الف) ۱,۹۸۰ ریال
ب) ۷۲,۰۰۰ ریال
ج) ۴۲,۰۰۰ ریال
د) ۲,۵۸۰ ریال
- ۸- فوق‌العاده دستمزد کارگر نوبت کار، در صورتی که نوبت او صبح و عصر و شب باشد، کدام است؟
الف) ۱۰٪
ب) ۱۵٪
ج) ۲۲/۵٪
د) ۴۰٪
- ۹- زمان مجاز برای ساخت یک واحد محصول، ۵ دقیقه می‌باشد. کارگری در یک ساعت، تعداد ۱۵ واحد محصول تولید می‌کند. اگر نرخ ساعتی دستمزد وی مبلغ ۹۰۰ ریال باشد، دستمزد استحقاقی یک ساعت او براساس طرح پارچه کاری مستقیم، چه مبلغ است؟
الف) ۱,۱۲۵ ریال
ب) ۹۷۵ ریال
ج) ۱,۳۵۰ ریال
د) ۱,۲۰۰ ریال
- ۱۰- یکی از اهداف طرحهای تشویقی دستمزد، عبارت است از:
الف) افزایش نرخ ساعتی دستمزد در برابر کاهش تولید هر نفر ساعت
ب) اعمال کنترل بیشتر بر هزینه‌های دستمزد، از طریق بکخواخت کردن هزینه هر واحد محصول تکمیل شده
ج) کاهش زمان استاندارد تولید در مقابل پرداخت دستمزد بیشتر
د) افزایش زمان استاندارد تولید
- ۱۱- کدامیک از هزینه‌های زیر جزء کسور حقوق و دستمزد محسوب نمی‌شود؟
الف) پیش‌پرداخت دستمزد
ب) بدهی کارگران به شرکت تعاونی
ج) حق بیمه اجتماعی سهم کارگر
د) حق بیمه اجتماعی سهم کارفرما
- ۱۲- اگر دستمزد مستقیم جمعاً ۶۰۰,۰۰۰ ریال و دستمزد غیرمستقیم جمعاً ۲۰۰,۰۰۰ ریال باشد، مبلغی که

- باید به حساب هزینه بیمه‌های اجتماعی منظور گردد، کدام است؟
- الف) ۵۶,۰۰۰ ریال (ب) ۱۶۰,۰۰۰ ریال
ج) ۲۱۶,۰۰۰ ریال (د) ۱۲۰,۰۰۰ ریال
- ۱۳- کدام یک از عوامل زیر، از حقوق کارگر کسر می‌شود؟
الف) ذخیره دستمزد ایام مرخصی (ب) حق بیمه بیکاری
ج) حق بیمه اجتماعی سهم کارفرما (د) مالیات حقوق و دستمزد
- ۱۴- کدام یک از موارد زیر، جزء وظایف حسابداری بهای تمام شده است؟
الف) ثبت و تخصیص هزینه دستمزد غیرمستقیم در برگهای تجزیه و تحلیل هزینه‌های هر دایره
ب) ثبت و نگهداری مدارک لازم در کارت اوقات کار هریک از کارکنان
ج) مقایسه تولید واقعی با تولید پیش‌بینی شده
د) ارسال سفارشهای کار به دواير تولید
- ۱۵- چنانچه اضافه‌کاری، به علت افزایش تولید باشد، فوق العاده آن به چه حسابی منظور می‌شود؟
الف) کنترل کالای در جریان ساخت (ب) کنترل سربار ساخت
ج) کنترل سربار اداری و تشکیلاتی (د) کنترل سربار توزیع و فروش
- ۱۶- کدام یک از موارد زیر، جزء کسور توافقی حقوق و دستمزد می‌باشد؟
الف) اجاریات (ب) مالیات
ج) بیمه بیکاری (د) بدهی شرکت تعاونی
- ۱۷- بارزترین مشخصه یک طرح تشویقی، عبارت است از:
الف) به‌کارگیری ماشین‌آلات جدید با راندمان بیشتر
ب) تعیین زمان و حرکت لازم برای ساخت قسمتهای مختلف یک محصول
ج) میزان پاداش مربوط به طرح تشویقی، باید به نسبت بازده تولید مازاد بر استاندارد، تعیین شود.
د) طرح تشویقی باید پیچیده باشد؛ به طوری که کارکنان نتوانند به آسانی از استانداردهای تعیین شده عبور نمایند.

ج - مسائل

- ۱-۴- کارگری در مدت یک هفته، ۵۸ ساعت کار به نرخ ساعتی ۴۲۰ ریال انجام داد. در هفته مورد بحث، یک روز کار عادی را در جمعه انجام داده است. کارگر مزبور نیز ۸ ساعت از کار عادی خود را بین ساعت ۱۰ شب تا ۶ صبح روز بعد انجام داده است. چنانچه کارگر فوق، غیرنوبت کار باشد، مطلوب است: محاسبه دستمزد استحقاقی او در پایان هفته.
- ۲-۴- حقوق پایه ماهانه کارگری ۲۲۰,۸۸۰ ریال تعیین شده است. با فرض این که کارکرد روزهای عادی او در این ماه با ۵۰ ساعت اضافه کاری جمعاً ۲۲۶ ساعت باشد، مطلوب است:
- ۱- محاسبه نرخ ساعتی دستمزد
۲- محاسبه مبلغ خالص و ناخالص دستمزد و فوق العاده اضافه کاری (در صورتی که کسور دستمزد او بابت بیمه و مالیات ۲۳,۰۴۸ ریال باشد).

۳- ثبت آرتیکل مربوط به دستمزد این کارگر

۳-۴- کارگری در مدت ۱۵ روز ۱۲۸ ساعت کار انجام داده است که ۸ ساعت آن اضافه کاری و ۱۶ ساعت از کار عادی این کارگر، بین ساعات ۲۲ تا ۶ صبح روز بعد انجام گرفته است، نرخ دستمزد ساعتی، مبلغ ۸۱۰ ریال می باشد، در صورتی که کارگر مورد بحث غیر نوبت کار باشد،
مطلوب است :

۱- محاسبه دستمزد استحقاقی کارگر

۲- ثبت دستمزد در دفتر روزنامه، صرف نظر از سایر کسور.

۴-۴- اطلاعات بدست آمده از کارت ساعات کار ۶ نفر از کارگران نوبت کار تولیدی شرکت سهامی ابرار،

در مدت دو هفته متوالی، چنین است :

کارگران شماره ۱ و ۲ نوبت کار صبح و عصر، کارگر شماره ۳ نوبت کار عصر و شب، کارگران شماره ۴ و ۵ نوبت کار صبح و شب و کارگر شماره ۶ نوبت کار صبح و عصر و شب. سایر اطلاعات، عبارت است از :
۱- کارگران مورد بحث در مدت فوق، اضافه کاری نداشته اند.
۲- نرخ ساعتی دستمزد هر کارگر، مبلغ ۵۰۰ ریال می باشد.
مطلوب است :

۱- محاسبه دستمزد عادی و محاسبه فوق العاده نوبت کاری کارگران

۲- محاسبه دستمزد استحقاقی کارگران در دو هفته و ثبت آرتیکل مربوط در دفتر روزنامه.

۵-۴- یکی از دواير توليدي شرکت سهامی الوند، دارای ۸ نفر کارگر نوبت کار می باشد. کارت ساعات کار

این کارگران، در پایان چهار هفته کار متوالی، اطلاعات زیر را نشان می دهد.

شماره کارگر	زمان انجام کار	نرخ ساعتی دستمزد هر نفر به ترتیب
۱ و ۲	صبح و عصر و شب	۴۰۰ و ۶۰۰ ریال
۳ و ۴	صبح و عصر	۵۰۰ و ۶۰۰ ریال
۵ و ۶	صبح و شب	۵۰۰ و ۵۰۰ ریال
۷ و ۸	عصر و شب	۴۰۰ و ۵۵۰ ریال

مطلوب است :

۱- محاسبه دستمزد عادی کارگران مورد بحث، در مدت مذکور

۲- محاسبه فوق العاده نوبت کاری کارگران، در مدت مذکور

۳- محاسبه جمع دستمزد استحقاقی کارگران، در مدت مذکور

۴- ثبت آرتیکل مربوط به حقوق و دستمزد، در دفتر روزنامه

۶-۴- تعداد ۵ نفر کارگر، در خط تولید کارخانه راست کردار مشغول به کار می باشند که متوسط دستمزد

ساعتی هر کدام ۳۵۰ ریال است. اوقات تلف شده این کارگران به ترتیب ۳، ۲، ۱، ۴ و ۳ ساعت در طول یک هفته معین می باشد. در صورتی که از سایر کسور حقوق و دستمزد صرف نظر شده باشد،

مطلوب است :

ثبت آرتیکل مربوط به حقوق و دستمزد در دفتر روزنامه.

۷-۴- در یک کارخانه، ۱۲۰ نفر کارگر مشغول به کار می‌باشند که متوسط حقوق و دستمزد ساعتی هر کدام ۴۰۰ ریال می‌باشد. در مدت دو هفته، جمعاً ۱۷۰ ساعت از وقت کارگران به علل مختلف تلف شده است، در صورتی که تمام این کارگران مستقیماً به تولید محصول اشتغال داشته باشند،
مطلوب است :

ثبت آرتیکل مربوط به حقوق و دستمزد دو هفته کارگران در دفتر روزنامه.

۸-۴- در ابتدای سال مالی جاری، مدیران کارخانه جهان، پیش‌بینی کرده‌اند که تا پایان دوره مالی معادل ۱/۵ ماه به کارگران پاداش پرداخت نمایند. لیست حقوق و دستمزد کارکنان در ۳/۳۱ - نشاندهنده مبلغ ۵۷۶,۰۰۰ ریال حقوق خرداد ماه کارکنان است.
مطلوب است :

۱- ثبت پاداش فروردین و اردیبهشت ماه کارکنان در دفتر روزنامه
۲- ثبت لیست حقوق و دستمزد و پاداش خرداد ماه در دفتر روزنامه
۳- در صورتی که ۶۰٪ مبلغ پاداش ۳ ماهه کارکنان، در پایان هر سه ماه به آنان پرداخت گردد، ثبت پاداش پرداختی در ۳/۳۱ - را در دفاتر بنویسید.

۹-۴- در شرکت سهامی آوند اطلاعات مربوط به دستمزد، در خرداد ماه سال جاری، چنین است :

۱- دستمزد مستقیم خرداد ماه مبلغ ۳۸۰,۰۰۰ ریال
۲- دستمزد غیرمستقیم خرداد ماه مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال
۳- ۵۰٪ از دستمزد غیرمستقیم مربوط به بخش تولید، ۳۰٪ آن، مربوط به بخش اداری و بقیه مربوط به بخش توزیع و فروش است.
مطلوب است :

ثبت آرتیکل‌های مربوط در دفتر روزنامه.

۱۰-۴- در آغاز دوره مالی، جمع دستمزد مستقیم و غیرمستقیم شرکت سهامی نامجو، مبلغ ۷,۲۰۰,۰۰۰ ریال برآورده شده است که $\frac{۴}{۵}$ آن دستمزد مستقیم و بقیه دستمزد غیرمستقیم می‌باشد. از دستمزد غیرمستقیم ۴۵٪ مربوط به کارخانه، ۳۵٪ به قسمتهای اداری و ۲۰٪ مربوط به قسمت توزیع و فروش است. نرخ دستمزد آیام مرخصی برای دستمزد مستقیم ۵٪ و برای دستمزد غیرمستقیم ۳٪ پیش‌بینی شده است.
اطلاعات استخراج شده از لیست حقوق و دستمزد مرداد ماه سال جاری، نشان می‌دهد که جمع دستمزد مستقیم و غیرمستقیم مبلغ ۵۴۰,۰۰۰ ریال است که به نسبت‌های فوق به بخشهای مختلف تسهیم می‌شود.
مطلوب است :

۱- ثبت لیست حقوق و دستمزد مرداد ماه در دفتر روزنامه، صرف‌نظر از سایر کسور.
۲- تعدادی از کارگران در مرداد ماه از مرخصی استحقاقی استفاده نموده‌اند که مبلغ ۵۲,۰۰۰ ریال، از این بابت به آنان پرداخت شده است. در صورتی که مانده ذخیره دستمزد آیام مرخصی در ۱/۵ - مبلغ ۲۲۷,۰۰۰ ریال باشد، ثبت پرداخت دستمزد آیام مرخصی را بنویسید.

۱۱-۴- در شرکت تولیدی آبان، تعداد ۵۰ کارگر هریک روزانه ۸ ساعت کار می‌کنند. نرخ متوسط دستمزد

ساعتی هر کارگر ۸۰۰ ریال و تعداد متوسط تولید روزانه هر کارگر ۴۰ واحد محصول می‌باشد. براساس قرارداد منعقد شده بین کارگران و کارفرما، چنانچه تعداد تولید روزانه هر کارگر به ۵۰ واحد محصول برسد، نرخ متوسط دستمزد ساعتی هر نفر ۱۰۰۰ ریال می‌گردد.

اطلاعات مربوط به هزینه‌های ثابت کارخانه، چنین است:

هزینه روزانه حقوق مدیر و سرپرستان تولید	۵۰,۰۰۰ ریال
هزینه عوارض و نوسازی کارخانه، در ماه	۳۶۰,۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه ساختمان کارخانه	۲۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ماهانه استهلاک ماشین‌آلات کارخانه	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه بهای تمام شده یک واحد محصول؛ الف - بدون استفاده از طرح تشویقی. ب - با استفاده از طرح تشویقی (یک سال ۳۶۰ روز فرض شود).

۱۲-۴- دایره زمان‌سنجی یک کارخانه، زمان لازم برای ساخت یک واحد محصول را ۱۰ دقیقه تعیین نموده است. چنانچه نرخ متوسط ساعتی دستمزد ۸۰۰ ریال و سربار ثابت کارخانه در هر ساعت ۱,۰۰۰ ریال فرض شود، مطلوب است:

تهیه و تنظیم جدولی که در آن طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم براساس تعداد تولید، ۵ تا ۹ واحد در ساعت را نشان دهد.

۱۳-۴- در کارخانه سبلان، دایره زمان‌سنجی، زمان لازم برای ساخت یک واحد محصول را ۱۵ دقیقه تعیین نموده است. اگر نرخ متوسط دستمزد ساعتی ۹۰۰ ریال و سربار ثابت کارخانه در هر ساعت ۱۲۰۰ ریال باشد، مطلوب است:

تهیه و تنظیم جدولی که در آن طرح تشویقی پارچه کاری مستقیم براساس تعداد تولید، ۳ واحد تا ۸ واحد در ساعت نشان داده شود.

۱۴-۴- شرکت سهامی شبرنگ، اطلاعات استخراج شده از لیست اسفندماه دستمزد کارکنان خود را در پایان دوره مالی جاری، به شرح زیر در اختیار شما قرار می‌دهد:

جمع دستمزد، مبلغ ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده که $\frac{۴}{۵}$ این مبلغ را دستمزد مستقیم و بقیه را دستمزد غیرمستقیم تشکیل می‌دهد.

۴۵٪ از دستمزد غیرمستقیم مربوط به کارخانه، ۳۰٪ مربوط به قسمت اداری و ۲۵٪ مربوط به قسمت توزیع و فروش است.

حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارگر ۷٪ و سهم کارفرما ۲۰٪ و حق بیمه بیکاری ۳٪ دستمزد مستقیم و غیرمستقیم است.

بدهی کارگران به شرکت تعاونی، مبلغ ۱۸۵,۰۰۰ ریال و بدهی کارگران به صندوق اجرا، مبلغ ۸۰,۰۰۰ ریال است. مالیات بر حقوق و دستمزد مبلغ ۲۲۵,۰۰۰ ریال است و مبلغ ۴۴۰,۰۰۰ ریال به‌عنوان پیش‌پرداخت دستمزد، به کارگران پرداخت شده است.

مطلوب است :

ثبت عملیات مربوط به لیست حقوق و دستمزد و تسهیم آن در دفتر روزنامه.

۱۵-۴- اطلاعات حقوق و دستمزد فروردین ماه سال ۱۳xx شرکت سهامی کاویان که از خلاصه لیست

حقوق و دستمزد شرکت استخراج شده، چنین است :

- ۱- حقوق و دستمزد مستقیم ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.
- ۲- حقوق و دستمزد غیرمستقیم، جمعاً مبلغ ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده که ۵۰٪ آن مربوط به کارخانه، ۳۰٪ مربوط به قسمتهای اداری و ۲۰٪ مربوط به قسمت توزیع و فروش می باشد.
- ۳- حق بیمه های اجتماعی سهم کارگر معادل ۷٪ و سهم کارفرما معادل ۲٪ حقوق و دستمزد می باشد.
- ۴- حق بیمه بیکاری، معادل ۳٪ حقوق و دستمزد می باشد.
- ۵- طبق برآوردهای انجام شده در تاریخ ۱/۱/۱۳xx / نرخ هزینه دستمزد آیام مرخصی برای دستمزد مستقیم ۴٪ و برای دستمزد غیرمستقیم معادل ۲٪ حقوق و دستمزد تعیین شده است.
- ۶- مطابق گزارشهای رسیده از قسمت تولید، در طول فروردین ماه جمعاً معادل مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال از اوقات کارگران تولید به علل مختلف تلف شده است.
- ۷- سایر کسور مربوط به حقوق و دستمزد، عبارتند از :
شرکت تعاونی کارگری ۲۱۵,۰۰۰ ریال
اجرایات ۱۸۵,۰۰۰ ریال
مالیات بر حقوق و دستمزد ۴۲۵,۰۰۰ ریال
وام کارکنان ۲۷۰,۰۰۰ ریال
مساعده ۸۴۰,۰۰۰ ریال
- ۸- پرداخت حقوق و دستمزد کارگران به تاریخ ۳۱/۱/۱۳xx طی چک انجام شد.
- ۹- سایر پرداختها به تاریخ ۵/۲/۱۳xx طی چک انجام شد.

مطلوب است :

ثبت آرتیکلهای مربوط در دفتر روزنامه